

SLAVOJ ŽIŽEK • Liberal Faşizmler

Liberal Fascisms

© 2026 Slavoj Žižek

Bu kitabın yayın hakları Bloomsbury Publishing Plc.
ve Atlas Publishing Lab aracılığıyla alınmıştır.

İletişim Yayınları 3735 • Bugünün Kitapları 315

ISBN-13: 978-975-05-4026-4

© 2026 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2026, İstanbul

EDİTÖR Ahmet İnsel

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Beyza Metin

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44870

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6/41

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

SLAVOJ ŽIŽEK

Liberal Faşizmler

Liberal Fascisms

ÇEVİREN *Barış Özkul*

SLAVOJ ŽIŽEK 21 Mart 1949'da, o dönemde Yugoslavya sınırları içinde yer alan Ljubljana'da doğdu. Ljubljana Üniversitesi'nde felsefe ve sosyoloji öğrenimi gördü. 1980'lerin başında Paris VIII Üniversitesi'nde psikanaliz üzerine çalıştı; Jacques-Alain Miller çevresinde Lacancı teoriyle yakından ilgilendi. 1985'te Hegel, Marx ve Lacan'ı birlikte ele alan doktora çalışmasını tamamladı. 1989'da İngilizce yayımlanan *The Sublime Object of Ideology* (İdeolojinin Yüce Nesnesi) ile Lacancı psikanalizi Hegelci diyalektik ve Marksist ideoloji eleştirisiyle birleştiren özgün yaklaşımını geniş okur kitlesine ulaştırdı. Çağdaş felsefenin üretken temsilcilerinden biri olan Žižek, *Looking Awry* (Yamuk Bakmak), *The Ticklish Subject* (Gıdıklanan Özne), *The Parallax View* (Paralaks), *Less Than Nothing* (Hiçten Az) ve *Hegel in a Wired Brain* (Hegel ve Bağlı Beyin) gibi kitaplarında felsefe, psikanaliz, ideoloji, popüler kültür ve çağdaş siyaset arasındaki ilişkileri inceledi. *Violence* (Şiddet), *First as Tragedy, Then as Farce* (Önce Tragedi Sonra Komedi), *Living in the End Times* (Ahir Zamanlarda Yaşarken) ve *The Year of Dreaming Dangerously* (Tehlikeli Rüyalar Görme Yılı) gibi eserlerinde ise savaş, kapitalizm, ekonomik krizler, toplumsal hareketler ve siyasal şiddet gibi meselelere odaklandı.

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE BASKIYA ÖNSÖZ	7
----------------------------	---

GİRİŞ

Ebediyetin Bakış Açısından	13
---	-----------

BİRİNCİ KISIM

İÇİNDE BULUNDUĞUMUZ KÜRESEL KEŞMEKEŞ	31
---	-----------

1 Altona, Los Angeles: Yakındakinden Komşuya	33
2 Meta Olmaktan Çıkarmanın İkircikliği	43
3 De-kolonizasyon ve Aklın Kamusal Kullanımı	51
4 Bırak Çürüsün... ..	63
5 “Olay”ı Yeniden Sahnelemek	73

İKİNCİ KISIM

YEREL ÇALKANTILAR	81
--------------------------------	-----------

6 <i>Daddy Cool</i> ’un Hükümdarlığında Kara Mizah	83
7 Gelecek Yıl Gazze’de Olmak Mümkün mü?	97
8 <i>Sumud</i> : Bu Kelimeyi Aklınızda Tutun	105
9 Zamanımızda Barış	113
10 Üç Yüzün Hikâyesi	129

ÜÇÜNCÜ KISIM

DÜNYAMIZIN KARA DELİĞİ	137
11 Trump’ın Hayatta Kalması İçin Dua Edelim	139
12 “Vajinalarından Yakala”	157
13 Kötü İnsanlar Neden Asil Ruhlara Muhtaçtır?	177
14 Bir Gramscici Olarak Donald Trump	195
15 Mamdani’nin Bahsi	203

SONUÇ

Ey Radikal Siyasete Girenler, Bütün Umudunuzdan Vazgeçin	209
---	-----

TÜRKÇE BASKIYA ÖNSÖZ

Bugünün dizginsiz kapitalizmi, daha da tehlikeli yeni bir aşamaya, dijital feodalizm aşamasına doğru ilerliyor. Denetimsiz ve kâr güdüsüyle işleyen yapay zekâ, servetin ve algoritmik iktidarın birkaç teknoloji tekelinin elinde toplanması riskini taşıyor. Bugün tekno-feodalizmi en iyi temsil eden kişi ise, acımasız bir ironiyle, muhaliflerini sürekli Deccal figürleri olarak yaftalayan teknoloji milyarderi ve MAGA destekçisi Peter Thiel. Veri istihbaratı şirketi Palantir Technologies'in kurucusu olan Thiel, hâlihazırda Pentagon'la çalışan ve yapay zekâ sistemleri ABD ve İsrail'in İran'a yönelik saldırılarında kullanılan bu şirketin başındaki kişi. Thiel'i özellikle meşgul eden mesele ise "tek dünya devleti"ne dayalı totaliter bir düzenin bilimsel ve teknolojik ilerlemeyi engelleme ihtimali. Öyle ki teknolojiye yönelik düzenleme talep edenleri Deccal'in habercileri olarak tasvir ediyor:

Deccal'in dünyayı ele geçirme yolu şudur: Sürekli Armageddon'dan¹ ve varoluşsal risklerden söz edersiniz ve sonra da "bunları düzenlememiz gerekiyor" dersiniz. Siyasette karşı-

1 Hristiyan eskatolojisinde, Tanrı ile kötülük güçleri arasındaki son büyük hesaplaşmayı, dolayısıyla kıyamet öncesi nihai yıkım ve çatışmayı ifade eden olay. *Yeni Ahit*'in Vahiy Kitabı'nda geçer – ç.n.

lık bulan mesajı da şudur: Bilimi frenlemeliyiz; bilime “dur” demeliyiz.²

Thiel’e göre Deccal, nükleer kıyamet, iklim değişikliği ya da yapay zekânın yarattığı tehdit gibi felaket senaryolarını kullanarak, “korkuya kapılmış bir nüfusu” denetim altına alıyor. Ama bütün bunları açıklamak için neden Deccal figürüne başvurmak gerekiyor?

Thiel’in Hristiyan muhafazakârlığı ile radikal liberteryenliği birleştiren düşünce dünyasının kökleri, kendi geçmişinde yatıyor. Ailesi, apartheid döneminde Güney Afrika’da ve Güney Batı Afrika’da, yani bugünkü Namibya’da yaşamıştı. Alman Evanjelik Hristiyan bir ailede büyüyen Thiel, Deccal figürüne özel bir ilgi duyuyor. Kendini barışın ve istikrarın savunucusu gibi sunup aslında “bilimi durdurmak için dünya hükümeti kurma” fikrinin önünü açtıklarını düşündüğü kişi ve kurumları eleştirirken, bu İncil figürüne tekrar tekrar başvuruyor. Greta Thunberg’in adını da bu bağlamda sık sık anıyor.

Thiel’in iddiası kabaca şu: Otoriter güçler, güvenlik ve istikrar vaat eden aktörler kılığına girip, tehlikeli bir dünyada insanların kendilerini savunmasız hissetmesinden yararlanıyorlar. İnsanlar kıyametin kapıda olduğuna inandırıldığında, hayatta kalma vaadi karşılığında bireysel özgürlüklerinden vazgeçmeye razı oluyorlar. “Deccal” denilen şey de tam olarak bu: güvenlik uğruna özgürlüğün feda edilmesidir.

Bu, ilk bakışta yeterince açık bir liberteryen tutum gibi görünebilir. Ne var ki Thiel “totalitarizm”e şiddetle karşı çıktığını söylese de, yorumlarının birçoğu liberteryen dünya görüşüyle çelişiyor. “Zombi liberalizmi”ni ve “cansız liberteryen soyutlamalar”ı eleştiriyor ve bunların yerine, “komünistler çok kötü olduğu için daha da kötü şeylerin yapılabilirdiği” bir anti-komünist ideolojiyi tercih ediyor. Örneğin 1960’ların, 70’lerin ve 80’lerin CIA’ini, Dışişleri Bakanlığı komünistlerle dolu olduğundan, “Bakanlığın denetimi dışında hareket eden kendi başına buyruk bir yapı” olduğu için övüyor.

2 <https://www.ft.com/content/fc1e7e9a-9d5d-4217-b9b2-38069eb1197b>

Peki Thiel'e göre devleti Deccal'e benzeten somut özellikler neler? Thiel, uluslararası yönetişimin "Deccal-benzeri" sistemini tanımlayan unsurlar arasında "vergi anlaşmaları, mali gözetim ve yaptırım mimarisi"ni sayıyor. *Patriot Act*'in (Vatanseverlik Yasası) ardından, "kapsamı giderek genişleyen" idari devletin –özellikle de Hazine Bakanlığı'nın– ve bankaların küresel ödemeler için kullandığı SWIFT adlı uluslararası mesajlaşma ağının etkisiyle "insanların paralarını saklaması" artık epey zorlaşmış durumda. Bütün bu unsurlar, ona göre, "ABD vatandaşıysanız küresel vergilendirmeden kaçmayı"³ imkânsız hale getiriyor. Kısacası Thiel, Deccal'i küreselleşmede, teknolojinin düzenlenmesinde ve bir de "milyarderlerin daha fazla para kazanmasına izin verme konusundaki isteksizlikte"⁴ görüyor. Paralarını gizleyerek Deccal'in denetiminden kaçmaya çalışan yaratıcı ve özgür bireylerle kastettiği ise interneti tekelci biçimde kontrol eden yeni dijital oligarklar.

Başka deyişle Thiel, "sağcı inançlarını Silikon Vadisi'nin giderek daha tekno-fütürist bir karakter kazanan dinî coşkusuyla birleştiriyor": Devlet iktidarının "merkezileşmesi"ni ve küresel STK sistemini Deccal'e benzetirken, kendisinin şimdiye kadar kurulmuş en istilacı, en istikrarsızlaştırıcı ve en totaliter şirketlerden biri olan Palantir'i yönetmiş olmasını görmezden geliyor. Aynı şekilde, bir yandan "kitleler"i "başkalarının sahip olduklarına özenip hınç biriktiren insanlar"⁵ olarak görüyor; öte yandan kendisi, güç ve serveti tam da bu kitlelerin aleyhine ellerinde toplayan oligarkları finanse ediyor.

Ama Thiel'in değerlendirmelerini ciddiye almak gerekir. Bunun nedeni yalnızca bu değerlendirmelerde pek çok değerli sezgi olması değildir. Rekabetin ötesine geçme çabası doğru bir yöne işaret ediyor; hatta beklenmedik bir özgürleştirici boyut da taşıyor. Asıl önemlisi, Thiel'in, Varoufakis ve başka-

3 <https://reason.com/2025/10/14/i-listened-to-over-7-hours-of-peter-thiels-leaked-antichrist-lectures-theyre-surprisingly-libertarian/>

4 <https://sfstandard.com/opinion/2025/10/01/i-m-priest-s-should-reject-peter-thiel-s-antichrist-talk/>

5 https://www.reddit.com/r/CriticalTheory/comments/1o4py7s/peter_thiel_and_the_apocalypse_of_bad_theory/

larının tekno-feodalizm dediği şeyin toplumsal bir pratik olarak nasıl işlediğine dair son derece ikna edici bir tablo sunmasıdır: Bu düzen yönetici sınıfın kendi içindeki bir yarık üzerinden işliyor; rekabetin içine hapsolmuş sıradan kapitalistlerle, toplumsal etkileşimin bütün alanını denetleyen dijital feodal efendileri birbirinden ayıran bir yarık bu.

Buradaki muamma şu: Dijital denetimin savunucusu olan Thiel, neden Deccal kavramına başvuruyor da birçoklarının yaptığı gibi, yalnızca dizginsiz bir yapay zekânın bizi kurtarabileceğini düşünen radikal bir teknokrat gibi davranmıyor? (Bu arada, yapay zekânın başlıca mucitlerinin birçoğunun onun tehlikeleri konusunda uyarılarda bulunduğunu not edelim.) Ayrıca dijital şirketlerin sınırsız egemenliğini neden Hıristiyan maneviyatına başvurarak meşrulaştırıyor? Bence daha temel bir düzeyde, Thiel “saf” teknokratlara karşı tavrında haklı. Çünkü dijital teknokrazi tek başına ayakta kalamaz; bir tür manevi temele ihtiyacı var ve toplumlarımız büyük ölçüde Hıristiyan bir zeminde şekillendiğine göre, bunun en kestirme yolu Hıristiyanlık karşıtı bir konumu gerçek Hıristiyanlık gibi sunmaktan geçiyor. Saçma elbette, ama belli ki işe yarayan bir saçmalık.

Bu anlamda Thiel gerçek anlamda bir liberal faşist: Yapay zekânın topyekûn tahakkümünü savunuyor, ama bunu, toplumsal istikrarı ve bütünlüğü koruyacak muhafazakâr din ve devlet iktidarıyla temellendiriyor. Toplumlarımız hâlâ açık toplum görünümünü koruduğu için, birlik ve bütünlüğün Rusya ya da Çin’de olduğu gibi doğrudan güçlü devlet ve ideoloji araçlarıyla dayatılamayacağını varsaymakta haklı. Peki bunu dijital alan üzerinden yapmak neden mümkün olmasın? İnsanların başkalarına özenme, onlarla yarışma ve onlara hınc duyma eğilimlerini acımasızca kullanarak, ne düşündüklerini ve nasıl davrandıklarını denetlemek pekâlâ mümkün değil mi? Böylece iki şeyi birleştirebiliriz: Bir yanda, Thiel gibi yapay zekâ çağının neo-feodal efendileri için devlet denetiminin dışında kalan mutlak bir liberalizm; öte yanda, bireyler üzerinde devlet ve din eliyle kurulan denetim. Thiel’in bu projede

yalnız olmamasının nedeni de bu. Palantir, Nisan 2026 ortasında, şirketin milyarder CEO'su Alex Karp'ın ortak yazarlarından olduğu ve 2025 başlarında yayımlanan 320 sayfalık *The Technological Republic: Hard Power, Soft Belief, and the Future of the West* adlı kitabın 22 maddelik bir özetini yayımladı. Bu manifestonun temel iddiası şuydu:⁶

Silikon Vadisi, yükselişini mümkün kılan ülkeye karşı ahlâken borçludur. Silikon Vadisi'nin mühendis seçkinlerinin, ülke savunmasına katılma konusunda açık bir yükümlülüğü vardır. Özgür ve demokratik toplumların galip gelebilmesi ahlâki çağrıdan daha fazlasını, sert gücü gerektirir ve bu yüzden sert güç, yazılım üzerine kurulacaktır. Mesele yapay zekâ silahlarının geliştirilip geliştirilmeyeceği değil, bu silahları kimin, hangi amaçla geliştireceğidir. Hasımlarımız, askerî ve ulusal güvenlik alanlarında kullanılacak kritik teknolojileri geliştirmenin doğru olup olmadığına dair teatral tartışmalarla vakit kaybetmek yerine kendi yollarına devam edecektir.

Bu satırlar, yapay zekânın muhafazakârlar tarafından çarpıtıldığı bir analiz olarak okunmamalı; aksine, yapay zekânın toplumlarımızda fiilen nasıl işlediğini kusursuz biçimde yansıtır. Burada tarif edilen şey, yapay zekâyı dışarıdan dayatılmak yerine onun teknolojik örgütlenmesine içkin kılınmış bir ideolojidir. Bu ideoloji, yapay zekânın başka türlü kullanılma ihtimallerini ya tamamen bastırıyor ya da en azından marjinalleştiriyor.

İlk madde, yapay zekânın savunma aygıtıyla –hatta Trump “savunma bakanlığı”nın adını “savaş bakanlığı”na çevirdiğine göre, savaş aygıtıyla– tamamen bütünleşmesini savunuyor. Elbette bu bütünleşme, açık toplum görüntüsünü ve demokrasiyi korumak için alınması gereken zorunlu bir tedbir gibi sunuluyor ve onun pratikte zaten gerçekleşmekte olduğunu eklemeye gerek yok:

6 <https://www.businessinsider.com/palantir-manifesto-alex-karp-technological-republic-summary-2026-4>

Palantir, Tel Aviv'in Gazze'ye yönelik yıkıcı harekâtı sürerken, Ocak 2024'te İsrail ile geniş kapsamlı bir sözleşme imzalandı. Bu sözleşme uyarınca şirket, İsrail ordusuna harekâtta kullanılmak üzere kritik yapay zekâ modelleri sağlayacaktı. Sözleşmenin ayrıntıları hâlâ sınırlı ölçüde biliniyor. Ama kâr amacı gütmeyen *Business & Human Rights Resource Centre*'ın Nisan 2024 tarihli raporuna göre, bu veri madenciliği şirketi İsrail'e hedefleri daha hassas biçimde belirlemeye yarayan ileri sistemler sağlıyor; İsrail de bunları muhtemelen Gazze'de, belki başka yerlerde de, yıkıcı saldırılar düzenlemek için kullanıyor. Palantir de İsrail ordusuna, kendi ifadesiyle, kritik hedefleri geniş ölçekte tespit etmeye ve askerî operasyonları yürütmeye yarayan sistemler sağladığını kabul etti.⁷

Dijital faşizmin maddi gerçekliği budur: harabeye dönmüş topraklarda yatan binlerce ölü beden.

7 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/interview-expose-them-viral-palantir-protester-warns-all-complicit-in-gaza-horrors/3565328>